

International

Journal of Human Sciences

ISSN:2458-9489

Volume 15 Issue 1 Year: 2018

Effects of mentoring in reducing clinical stress levels of nursing students during experiences in their first clinical practice

Hemşirelik öğrencilerinin ilk klinik uygulamada deneyimledikleri stres düzeylerini azaltmada mentorlük uygulamasının etkisi

Serpil Sü¹
Bilgen Özlük²
Nesime Demirören³

Abstract

Clinic based learning, which forms the basis of the nursing education program, is one of the most stressful situations in nursing students. One of the ways of guiding the students at the clinic is mentoring, which is one of the methods to reduce the stress of the student nurses in the clinical learning environment. This study aims to determine the effect of mentoring on the clinical stress levels of nursing students who have been practicing for the first time. This study, designed as quasi-experimental, was conducted with a total of 124 nursing students who were studying in the first grade (n: 105) and third grade (n: 19) nursing departments of a university. The data of the study were collected using the "Personal Information Form" and "Clinical Stress Questionnaire" (CSQ). Ethical committee approval for the research and written permission from the university where the research was conducted were taken. Number, percentage, mean, t test and t test for dependent groups were used in the analysis of the study. It was determined that the students who

Özet

Hemşirelik eğitim programının temelini oluşturan kliniğe dayalı öğrenme hemşirelik öğrencilerinde en çok stres yaratan durumlar arasında yer almaktadır. Öğrencilere klinikte rehber olma yollarında biri olan mentorlük uygulaması, klinik öğrenme ortamında öğrenci hemşirelerin stresini azaltan yöntemler arasındadır. Bu çalışma, ilk defa klinik uygulama deneyimi yaşayan hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin klinik stres düzeyleri üzerinde mentörlük uygulamasının etkisini belirlenmeyi amaçlamaktadır. Yarı deneysel olarak tasarlanan bu çalışma, bir üniversitenin hemşirelik bölümü birinci (n:105) ve üçüncü (n:19) sınıfta öğrenim gören toplam 124 öğrenci hemşire ile gerçekleştirildi. Araştırmanın verileri "Kişisel Bilgi Formu" ve "Klinik Stres Anketi" (KSA) kullanılarak toplandı. Çalışma için etik kurul onamı ve araştırmanın yapıldığı kurumdan yazılı izin alındı. Araştırmanın analizinde sayı, yüzde, ortalama, t testi ve bağımlı gruplar için t testi kullanıldı. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamalarının 19.0 ± 0.83 olduğu, %81'inin kız

¹ Assist Prof. Ph.D., Necmettin Erbakan University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, ssu@konya.edu.tr

² Assist Prof. Ph.D., Necmettin Erbakan University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, bilgenozluk@gmail.com

³ M.Sc., Necmettin Erbakan University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, nesimet@mynet.com

participated in the research had a mean age of 19.0 ± 0.83 , 81% of them were female students, 64.8% were willing to nursing department and 29.5% were working with mentor. The mean total clinical stress score of students was 37.84 ± 8.48 before clinical application and 34.61 ± 9.42 after clinical application. it was found that the post-implementation clinical stress average score ($\bar{X}_{\text{post test}} = 34.14$) was lower than the pre-test clinical stress average score ($\bar{X}_{\text{pre test}} = 38.14$). The clinical stress level total score (31.06 ± 11.36) of the students working with mentor was found to be statistically significantly ($p < 0.05$) lower than the clinical stress level total score (35.90 ± 10.58) of students working without mentor. 87.1% of the students stated that they are satisfied with the mentoring. It was determined that working with the mentor was effective in reducing the clinical stress levels of the nursing students who were for the first time in clinical practice. It is suggested that use the mentoring application to reduce the clinical application stress of the nursing first grader students.

Keywords: Mentor; Nursing Student; Clinical Experience; Clinical Stress; Clinical Practice.

[\(Extended English summary is at the end of this document\)](#)

1. Giriş

Hemşirelik eğitim programının temelini oluşturan kliniğe dayalı öğrenme, hemşirelik öğrencilerinde en çok stres yaratan durumlar arasında yer almaktadır (Moridi ve ark. 2014; Forber ve ark. 2016). Strese neden olan faktörler incelendiğinde en sık; ilk klinik deneyim, bilinmeyen çevre, uygulama için mesleki bilgi ve becerilerin istenen seviyede olmadığını düşünme, sağlık profesyonelleri ve hastalar ile iletişim problemi deneyimleme, hata yapma, hastaya zarar verme ve öğretim elemanları tarafından değerlendirilme korkusunun yer aldığı görülmektedir (Sharif ve Masoumi 2005; Watson ve ark. 2008; Moscaritolo 2009; Magdalena 2011). Elçigil ve Yıldırım (2006)'ın çalışmasında hemşirelik öğrencileri, klinik eğitimci tarafından değerlendirilme korkusunun en büyük stres kaynağı olduğunu belirtmişlerdir. Hemşirelik öğrencilerinin stres düzeylerini saptamak amacıyla beş ülkede yapılan benzer bir çalışmada, tüm dünyada klinik uygulama deneyimi nedeniyle yaşanan stresin problem yarattığı ve öğrenci hemşirelerde klinik deneyimin stres seviyesini artırdığı bildirilmiştir (Burnard ve ark. 2008).

Öğrencinin kuramsal bilgi ve uygulama arasındaki ilişkiyi anlamasını sağlayan ilk klinik deneyim, psikomotor becerilerin öğrenilmesinde katkı vermektedir (Şendir ve Acaroğlu 2008). İlk klinik deneyim bilinmezlik ve isteksizlik nedeniyle hemşirelik öğrencilerinde daha fazla anksiyete ve strese neden olmaktadır. İlk kez klinik uygulamaya çıkan birinci sınıf öğrencilerinde; hata yapma

öğrenci, %64.8'inin hemşirelik bölümüne isteyerek geldiği ve %29.5'inin de mentor ile çalıştığı belirlenmiştir. Öğrencilerin toplam klinik stres puan ortalaması, klinik uygulamadan önce 37.84 ± 8.48 iken, klinik uygulama sonrası 34.61 ± 9.42 olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin klinik uygulama sonrası, klinik stres ortalama puanının ($\bar{X}_{\text{son test}} = 34.14$), uygulama öncesi klinik stres ortalama puanından ($\bar{X}_{\text{önte test}} = 38.14$) daha düşük olduğu belirlenmiştir. Mentör ile çalışan öğrencilerin klinik stres düzeyi toplam puanının (31.06 ± 11.36), mentör ile çalışmayan öğrencilerin klinik stres düzeyi toplam puan (35.90 ± 10.58) ortalamasına göre istatistiksel olarak anlamlı ($p < 0.05$) şekilde daha düşük olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %87.1'i mentörlük uygulamasından memnun olduklarını belirtmişlerdir. Bu çalışma sonucunda, ilk defa klinik uygulama deneyimi yaşayan öğrenci hemşirelerde, klinik uygulamada mentör öğrenci ile birlikte çalışmanın klinik stres düzeyini azaltmada etkili olduğu belirlenmiştir. Hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin klinik uygulama stresini azaltmada mentorlük uygulamasının kullanması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Mentör; Hemşirelik Öğrencisi; Klinik Deneyim; Klinik Stres; Klinik Uygulama.

korkusu, prosedürler (enjeksiyon gibi), ekipmanlar (IV pompaları gibi), doktorlar ile konuşma, eğitimci tarafından gözlemlenme ve değerlendirme, hasta eğitimi ve ilk klinik deneyim gibi nedenlerin strese neden olduğu belirtilmektedir (Sprengel ve Job 2004). Hemşirelik öğrencilerinin klinik stres düzeylerinin değerlendirildiği bir çalışmada, en fazla stresi ilk defa klinik uygulamaya çıkan öğrencilerin yaşadığı bulunmuştur (Sharif ve Masoumi 2005). Ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde, ilk kez klinik uygulamaya çıkan hemşirelik öğrencilerin orta ve yüksek düzeyde stres yaşadıkları belirlenmiştir (Tel ve ark. 2004; Atay ve Yılmaz 2011; Taşdelen ve Zaybak 2013; Karagözoğlu 2014; Arabacı ve ark. 2015).

Fazla düzeyde olan stres öğrenme güçlüğüne sebep olurken, düşük düzeydeki stres öğrenmede güdülemeyi sağlamaktadır (Şendir ve Acaroğlu 2008). Stres sağlık problemleri oluşturması, öğrenme ve eğitim performansını engellemesi nedeniyle hemşirelik eğitiminde en önemli konulardan biridir (Jimenez ve ark. 2009; Melincavage 2011). Bu konudaki araştırmalar incelendiğinde, öğrenci başarısında negatif etkiye sahip olan stresin fazla olduğu durumlarda öğrencinin akademik olarak da daha başarısız olduğu ve hasta gereksinimlerini belirleyemedikleri görülmüştür (Melincavage 2011; Moridi ve ark. 2014). Öğrencilerin stres düzeyini azaltmada; klinik uygulamanın ilk günü ve tüm klinik uygulama süresince öğrencilerin yaşadıkları stres düzeylerinin ve strese neden olan faktörlerin belirlenmesi, öğrencilerin streslerini kontrol etmesini sağlayacak düzenlemelerin ve stratejilerin geliştirilmesi, klinik uygulama sırasında öğrencilere rehber olunması yardımcı olabilmektedir (Sharif ve Masoumi 2005).

Öğrencilere klinikte rehber olma yollarında biri olan mentorlük uygulaması, klinik öğrenme ortamında öğrenci hemşirelerin stresini azaltan yöntemler arasında yer almaktadır (Moscaritolo 2009). Profesyonel sağlık bakım eğitiminde anahtar bir role sahip olduğu düşünülen mentorlük (Huybrect ve ark. 2011), deneyimli bir uygulayıcının (mentor) deneyimi daha az olan bir uygulayıcıya (mentee) rol model olduğu, danışmanlık ve rehberlik yaptığı bir ilişki olarak tanımlanmaktadır (Hawkins ve Fontenot 2010; Botma ve ark. 2013). Bir başka tanıma göre, klinik uygulama alanında öğrencilere ilgilenmesi için görevlendirilen deneyimli uygulayıcı olarak tanımlanmaktadır (Botma ve ark. 2013). Akran mentorlüğü ise, benzer şartlara sahip olan üst sınıftaki öğrencilerin alt sınıftaki öğrencilere öğrenme sürecinde destek olmasıdır (Ançel 2013; Kuzu ve ark.2012). Mentorlerin en önemli rolü öğrenci hemşirelerin yeni becerileri öğrenmelerinde, yeni davranışlara uyum sağlamalarında, yeni tutum edinmelerinde, uygulama ve teoriyi arasındaki bağlantıyı sağlamalarında onlara yardım etmesi, destek vermesi, rehberlik etmesi ve cesaret vermesidir (Straus ve ark. 2009; Huybrect ve ark. 2011). Hemşirelik eğitiminde etkili bir biçimde uygulanan mentorlüğün hem mentor hem de mentee açısından yararlı olduğu ileri sürülmektedir (Botma ve ark. 2013). Bu uygulamanın teori ve uygulama arasındaki boşluğun kapanmasında ve ilk klinik stresin azalmasına yardımcı olduğu belirtilmektedir (Bray ve Nettleton 2007). Çayır ve Faydalı (2017)'nin çalışmasında mentor hemşirelerin klinik uygulamada öğrencileri %68.4 oranında hemşirelik uygulama konusunda cesaretlendirdikleri, Becker ve Neuwirth (2002) öğrenme mentörü ile çalışan öğrencilerin anksiyetesinin anlamlı şekilde azaldığı ve %87'sinin klinik performanslarının geliştiği, Beecroft ve ark. (2006) mentorlük uygulamasına dahil edilen yeni mezun hemşirelerin stres düzeylerinin azaldığı saptanmıştır. Akran mentorlüğü üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde ise, akran mentorlüğünün öğrenci stresini azalttığı bildirilmiştir (Chojeci ve ark., 2010; Stenberg ve Carlson, 2015). Sprengel ve Job (2004) akran mentorlüğü almış birinci sınıf öğrencilerinin streslerinin azaldığını ve daha az stresli klinik öğrenme ortamının oluştuğunu belirtmişlerdir.

İncelenen bu literatür sonuçları, hemşirelik eğitiminin temelini oluşturan klinik uygulamalarının amacına ulaşabilmesinde, öğrencilerin stres düzeylerinin azaltılmasının son derece önemli olduğunu göstermektedir. İlk kez klinik uygulama yapacak öğrenci hemşirelerin klinik stres düzeylerini azaltmada mentorlük uygulamasının etkisini belirlemek amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, klinik uygulamayı ilk defa deneyimleyen hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin klinik stres düzeyleri üzerinde mentörlük uygulamasının etkisini belirlemeyi amaçlamaktadır.

3. Yöntem

3.1. Araştırmanın Tipi

Bu araştırma, üçüncü sınıf öğrencisi tarafından kendilerine mentorlük uygulanan ve uygulanmayan birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinde mentorlüğün etkisini belirlemek amacıyla yarı deneysel tip de yapılmıştır.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Konya ilinde bulunan bir üniversitenin hemşirelik bölümü birinci ve üçüncü sınıf öğrencileri araştırmanın evrenini oluşturmaktadır (N: 159). İlk defa klinik uygulamaya çıkan birinci sınıf öğrencileri (n:105) ile mentor öğrenci olarak uygulamaya çıkan üçüncü sınıf öğrencileri (n:19) araştırmanın örneklemini (n:124) oluşturmaktadır. Hemşirelik esasları dersini ikinci kez alan üç öğrenci araştırmaya dahil edilmezken, araştırmaya katılmaya istekli olan hemşirelik birinci sınıf öğrencileri ile üçüncü sınıf öğrencileri araştırmaya dahil edilmiştir. Örnekleme oluşturan birinci sınıf öğrencileri arasında Sağlık Meslek Lisesi mezunu yer almamaktadır. Mentör öğrenciler ise, birinci sınıf öğrencilerinin uygulama yaptığı kliniklerde Hemşirelikte Yönetim dersinin klinik uygulamasını yapan ve mentör olmaya gönüllü olan öğrenciler arasından rastgele örneklem yöntemi ile belirlenmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

“Kişisel Bilgi Formu” ve “Klinik Stres Anketi” kullanarak araştırmanın verileri toplanmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Öğrencilerin yaş, cinsiyet, mezun olunan okul, hemşirelik bölümünü isteyerek tercih edip etmeme gibi tanımlayıcı özellikleri ile mentorün hangi konularda yardımcı olduğu, mentörlük uygulamasından memnun olup olmadıkları ve mentörle çalışmanın sağladığı yararlar gibi mentorlük uygulamasına yönelik toplam sekiz adet sorudan oluşmaktadır.

3.3.2. Klinik Stres Anketi (KSA)

Klinik Stres Anketi (KSA) ilk klinik uygulama deneyimlerinde, öğrenci hemşireleri tehdit eden ya da mücadele etmelerini gerektiren stresin başlangıç değerini belirlemek üzere Pagana (1989) tarafından geliştirilen Likert tipi bir öz değerlendirme ölçeğidir. Toplam 20 maddeden oluşan ölçekte “tehdit”, “mücadele”, “zarar” ve “yarar” olmak üzere dört alt boyut bulunmaktadır. Beşli likert tipte olan ölçeği değerlendirilmesinde; hiç yanıtına “0”, “biraz yanıtına “1”, orta yanıtına “2”, fazla yanıtına “3”, çok fazla yanıtına “4” puan verilmektedir. Ölçeğin puan aralığı “0-80” dir. Düşük puan stres düzeyinin düşük olduğunu, yüksek puan ise stres düzeyinin yüksek olduğunu ifade etmektedir. Klinik Stres Anketi’nin Türkçe formunun güvenilirlik ve geçerlik çalışması Şendir ve Acaroğlu (2006) tarafından yapılmıştır.

3.4. Araştırma Verilerinin Toplanması

Araştırmanın verileri toplanmadan önce hemşirelik esasları dersinin klinik uygulamasının yapıldığı cerrahi ve dahiliye kliniklerinde hemşirelikte yönetim dersinin klinik uygulamasını yapan hemşirelik üçüncü sınıf öğrencileri mentör olarak belirlenmiştir. Klinik uygulamaya başlamadan önce mentör öğrenciler ile birinci sınıf hemşirelik öğrencilerine, okulda yapılan bir bilgilendirme toplantısı ile birlikte çalışma koşulları açıklanmıştır. Mentor öğrenci olarak görev alan öğrencilere ise klinik uygulama öncesi mentor, mentorlük uygulaması ve mentor öğrenci olarak klinikte nasıl çalışacakları konusunda bir saatlik eğitim verilmiştir.

Sü, S., Özlük, B., & Demirören, N. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin ilk klinik uygulamada deneyimledikleri stres düzeylerini azaltmada mentorlük uygulamasının etkisi. *Journal of Human Sciences*, 15(1), 280-292. doi:[10.14687/jhs.v15i1.4873](https://doi.org/10.14687/jhs.v15i1.4873)

Öğrencilerin ilk kez klinik uygulamaya çıktıkları hemşirelik esasları dersi, haftalık altı saat teorik, on iki saat uygulamadan oluşmakta ve öğrenci bu dersi birinci sınıf bahar döneminde almaktadır. Toplam 14 hafta olan eğitim-öğretim döneminin ilk dokuz haftasında teorik ders ve laboratuvar uygulaması eş zamanlı yürütülmektedir. Son beş haftasında ise haftada iki gün 08.00-16.00 saatleri arasında olmak üzere toplam 10 iş günü klinik uygulamaya devam etmişlerdir. Deney ve kontrol grubunda bir klinikte sekiz yada dokuz birinci sınıf öğrencisi yer almıştır. Deney grubundaki öğrenciler Perşembe ve Cuma günleri bir öğretim elemanı, bir mentör ve klinik hemşiresi ile kontrol grubundaki öğrenciler ise aynı kliniklerde Pazartesi ve Salı günleri bir öğretim elemanı ve klinik hemşiresi ile çalışmışlardır. Araştırma verileri, hemşirelik esasları dersi klinik uygulamasının ilk günü sabah kliniklere gitmeden önce ve klinik uygulamanın tamamlandığı son gün uygulama bitiminde toplanmıştır. Uygulama devamsızlığı bir gün olduğu için devamsızlık yapan öğrenciler örneklem dışında tutulmamıştır.

3.5. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya başlamadan önce, kurumdan yazılı izin ve etik kurul onayı alınmıştır. Veriler toplanmadan önce öğrencilere çalışmanın amacı ve yapılma nedeni ile ilgili bilgi verilerek sözel onamları alınmıştır. Ayrıca araştırmada uygulanan “Klinik Stres Anketi”ni Türk toplumuna uyarlayan Şendir ve Acaroğlu’ndan kullanım izni alınmıştır.

3.6. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmanın verilerinin incelenmesi bilgisayar ortamında SPSS 18 paket programı ile yapılmıştır. Verilerin analizinde sayı, yüzde, aritmetik ortalama ve iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testi kullanılmıştır.

4. Bulgular

Tablo 1. Klinik Uygulamaya İlk Defa Çıkan Hemşirelik Öğrencilerinin Tanıtıcı Özellikleri (N:105)

Özellikler	n	%	
Yaş (\bar{x} :19.0±0.83)	18 yaş	29	27.7
	19 yaş	49	46.7
	20 yaş ve ↑	27	25.8
Cinsiyet	Kız	85	81.0
	Erkek	20	19.0
Mezun Olunan Okul	Anadolu Lisesi	99	94.2
	Fen Lisesi	2	1.9
	Diğer	4	3.9
Hemşirelik Bölümüne İsteyerek Gelme Durumu	Evet	68	64.8
	Hayır	37	35.2
Mentörle Çalışma	Evet	31	29.5
	Hayır	74	70.5

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamalarının 19.0±0.83 olduğu, %81’inin kız öğrenci, %94.2’sinin Anadolu Lisesi mezunu, %64.8’inin hemşirelik bölümüne isteyerek geldiği ve %29.5’inin de mentor ile çalıştığı belirlenmiştir (Tablo 1).

Sü, S., Özlük, B., & Demirören, N. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin ilk klinik uygulamada deneyimledikleri stres düzeylerini azaltmada mentorlük uygulamasının etkisi. *Journal of Human Sciences*, 15(1), 280-292. doi:[10.14687/jhs.v15i1.4873](https://doi.org/10.14687/jhs.v15i1.4873)

Tablo 2. Öğrencilerin KSA'yi Toplam ve Alt Boyut Ortalamalarının Dağılımı

KSA Alt Boyutları Puan Ortalaması	$\bar{X} \pm SD$		Min		Max		Puan Aralığı
	Klinik Uygulama Öncesi(KUÖ)	Klinik Uygulama Sonrası (KUS)	KUÖ	KUS	KUÖ	KUS	
Tehdit	10.48±4.47	9.70±3.93	2	0	24	18	0-24
Mücadele	17.18±5.10	14.79±5.21	2	2	26	26	0-28
Zarar	5.98±2.90	6.16±2.87	2	0	16	14	0-20
Yarar	4.21±1.96	3.96±2.00	0	0	8	8	0-8
KSA Toplam Puan	37.84±8.48	34.61±9.42	16	8	64	63	0-80

Öğrencilerin toplam Klinik Stres Anketi puan ortalaması, klinik uygulamadan önce 37.84±8.48 iken, klinik uygulama sonrası 34.61±9.42 olup, klinik uygulama öncesi tehdit boyutunda 10.48±4.47, mücadele boyutunda 17.18±5.10, zarar boyutunda 5.98±2.90, yarar boyutunda ise 4.21±1.96'dır. Klinik uygulama sonrasında tehdit boyutunda 9.70±3.93, mücadele boyutunda 14.79±5.21, zarar boyutunda 6.16±2.87, yarar boyutunda ise 3.96±2.00'dir (Tablo 2).

Tablo 3. Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası Klinik Stres Düzeyi Puan Ortalamaları

Gruplar	N	$\bar{X} \pm SD$	t	p
Klinik Uygulama öncesi KSA	105	38.14±8.57		
Klinik uygulama sonrası KSA	98	34.36±11.01	2.54	.013

Klinik uygulamaya çıkan öğrencilerin uygulama öncesi ve sonrasındaki puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımlı gruplar t testi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı ($p < 0.05$) bir fark bulunmaktadır. Uygulama sonrası klinik stres ortalama puanının ($\bar{X}_{\text{son}} = 34.36 \pm 11.01$), uygulama öncesi klinik stres ortalama puanından ($\bar{X}_{\text{ön}} = 38.14 \pm 8.57$) daha düşük olduğu belirlenmiştir (Tablo 3).

Sü, S., Özlük, B., & Demirören, N. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin ilk klinik uygulamada deneyimledikleri stres düzeylerini azaltmada mentorlük uygulamasının etkisi. *Journal of Human Sciences*, 15(1), 280-292. doi:[10.14687/jhs.v15i1.4873](https://doi.org/10.14687/jhs.v15i1.4873)

Tablo 4. KSA Puan Ortalamalarının Mentör İle Çalışıp Çalışmama Durumuna Göre Karşılaştırılması

KSA Alt Boyutları Puan Ortalaması	Mentörle çalışma durumu	n	$\bar{X} \pm SD$	t	p
Tehdit	Evet	31	7.58±4.50	-2.15	0.03*
	Hayır	67	9.70±4.55		
Mücadele	Evet	31	14.71±5.05	-1.12	0.26
	Hayır	67	16.06±5.75		
Zarar	Evet	31	4.94±3.94	-1.00	0.31
	Hayır	67	5.69±3.19		
Yarar	Evet	31	3.84±1.73	-1.42	0.15
	Hayır	67	4.45±2.06		
KSA Toplam Puan	Evet	31	31.06±11.36	-2.05	0.04*
	Hayır	67	35.90±10.58		

*p<.05; **p<.01; ***p<.001

Mentör ile çalışan ve mentör ile çalışmayan öğrenciler arasındaki farklılığı belirlemek amacıyla yapılan istatistiksel analizde, mentör ile çalışan öğrencilerin klinik stres düzeyi toplam (31.06±11.36) ve tehdit alt boyut puan ortalamaları (7.58±4.50), mentör ile çalışmayan öğrencilerin klinik stres düzeyi toplam (35.90±10.58) ve tehdit alt boyut puan ortalamalarına (9.70±4.55) göre istatistiksel olarak anlamlı (p<0.05) düzeyde daha düşük olduğu belirlenmiştir (Tablo 4).

Tablo 5: Mentör ile Çalışan Öğrencilerin Mentör Hakkındaki Düşüncelerinin Dağılımı

	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
Mentörlük Uygulamasından Memnun Musunuz?	27	87.1	4	12.9
Mentörünüz Size Hangi Konularda Yardımcı Oldu?*				
Kliniğe uyum	14	45.2	17	54.8
Sağlık ekibi ile iletişim	6	19.4	25	80.6
Hastalarla iletişim	11	35.5	20	64.5
Tedavi uygulamaları	15	48.4	16	51.6
Bakım uygulamaları	10	32.3	21	67.7
Teorik bilgi edinme	19	61.3	12	38.7
Mentör İle Çalışmak Ne Gibi Yararlar Sağladı?*				
Özgüvenim arttı	11	35.5	20	64.5
Kendimi daha iyi hissettim	18	58.1	13	41.9
Uygulama başarımlarım arttı	12	38.7	19	61.3
Daha az stress yaşadım	17	54.8	14	45.2

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Öğrencilerin %87.1'i mentörlük uygulamasından memnun olduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilere mentörün hangi konularda yardımcı olduğunu sorulduğunda, önem sırasına göre; %61.3'ü teorik bilgi edinmede, %48.4'ü tedavi uygulamalarında ve %45.2'si de kliniğe uyum konusunda olduğunu, mentör ile çalışmanın sağladığı yararlar konusunda ise, %58.1'i kendini iyi hissettiğini, %54.8'i daha az stres yaşadığını ve %38.7'i de uygulama başarısının arttığını ifade etmiştir (Tablo 5).

5. Tartışma

Hemşirelik eğitiminin amacı, profesyonel hemşirelik rolleri için hemşirelik öğrencilerini hazırlarken gerekli teorik bilgiyi ve klinik deneyimi sağlamaktır. Hemşirelik eğitim programlarının düzeyi ne olursa olsun (lisans, yüksek lisans, doktora) klinik eğitim ortamında yüksek düzeyde stres ve anksiyete yaşamaktadırlar (Shipton 2002; Moscaritolo 2009).

Bu çalışmada, ilk kez klinik uygulamaya çıkan hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin klinik uygulama öncesi stres düzeylerinin klinik uygulama sonrasına göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. İlk kez klinik uygulamaya çıkan hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin anksiyete durumlarının değerlendirildiği çalışmalarda, uygulamanın ilk günü öğrencilerin orta düzeyde (Taşdelen ve Zaybak 2013) ve yüksek düzeyde stres yaşadıkları belirlenmiştir (Sharif ve Masoumi 2005; Atay ve Yılmaz 2011; Karagözoğlu ve ark. 2014; Arabacı ve ark. 2015). Yapılan benzer iki çalışmada, ilk uygulama günü durumluk kaygı düzeyleri yüksek olan öğrencilerin bitiminde durumluk kaygı düzeylerinin daha düşük olduğu saptanmıştır (Yetkin ve Özer 1997; Şirin ve ark. 2003;). Arabacı ve ark. (2015) öğrencilerin deneyimleri arttıkça anksiyete ve streslerinin azaldığını, Tel ve ark. (2004) ilk günü uygulanan girişimler sırasında öğrencilerin kaygı duyduğunu, Şirin ve ark. (2003) ise klinik uygulamanın ilk günü öğrencilerin %75 oranında stres ve korku yaşadıklarını açıklamışlardır.

Çalışmamızda, mentör ile çalışan öğrencilerin klinik uygulama sonrası klinik stres düzeyleri, mentör ile çalışmayan öğrencilerin klinik stres düzeylerinden daha düşük bulunmuştur. Hemşirelik eğitimi veren okullarda kullanılan mentorlük uygulamasının klinik öğrenme ortamında öğrencilerin anksiyetesini azalttığı belirtilmektedir (Becker ve Neuwirth 2002). Benzer bir çalışmada, ikinci sınıf hemşirelik öğrencileri tarafından hemşirelik birinci sınıf öğrencilerine verilen akran mentorlük desteği programı sonrasında, öğrencilerin daha az anksiyete, kafa karışıklığı yaşadıkları ve daha iyi öğrenme ortamı oluştuğu saptanmıştır (Sprengel ve Job 2004). Bu konuda yapılan çalışma sonuçlarına bakıldığında, mentor ile çalışan öğrencilerin klinik uygulama anksiyetelerinin önemli ölçüde azaldığı görülmektedir (Yates ve ark. 1997; Goldsmith ve ark. 2006). Bu çalışma sonuçları bizim bulgumuzu desteklemektedir. Mentorlük programının yeni mezun hemşireler üzerindeki etkisinin incelendiği çalışmalarda, mentorlük uygulamasının iş stresi ve klinik çalışma gerçekleri ile ilgili stresi azalttığı belirlenmiştir (Beecroft 2006 ; Leurer ve ark. 2007; Chen ve ark. 2011;). Chen ve Lou (2014) yazılarında mentorlük uygulamalarının hem mentor hem de yeni mezun hemşireler için yararlı bir süreç olduğunu belirtmişlerdir. Ülkemizde mentorlük uygulaması ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde; hemşirelik birinci sınıf öğrencilerine verilen mentorlük uygulamasının öğrencinin hem üniversiteye hem de hemşirelik mesleğine uyumunu geliştirdiği (Bulut ve ark. 2010), öğrencilerin klinikte sosyalizasyonunu desteklediği (Çayır ve Faydalı 2017), iç denetim odağına pozitif yönde katkı sağladığı (Abaan ve ark. 2012; Demir ve ark. 2014) ve stresle baş etmelerini kolaylaştırdığı (Demir ve ark. 2014) belirtilmiştir. Bu çalışma sonuçları bizim bulgumuza paralellik göstermektedir.

Bu çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerin %87.1'i mentörlük uygulamasından memnun olduklarını belirtmişlerdir. Literatürde hemşirelik eğitiminde etkili bir biçimde uygulanan mentorlüğün hem mentor hem de mentee açısından yararlı olduğu ileri sürülmektedir (Botma ve ark. 2013; Chen ve Lou 2014). Bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde öğrencilerin büyük bir oranda mentorlük uygulamasını olumlu olarak değerlendirmiştir (Warne ve ark. 2010; Foster ve ark. 2015). Akran mentörlüğünün etkisinin incelendiği çalışmalarda, akran mentörlüğünün problem

Sü, S., Özlük, B., & Demirören, N. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin ilk klinik uygulamada deneyimledikleri stres düzeylerini azaltmada mentorlük uygulamasının etkisi. *Journal of Human Sciences*, 15(1), 280-292. doi:[10.14687/jhs.v15i1.4873](https://doi.org/10.14687/jhs.v15i1.4873)

çözme ve tartışma becerilerini geliştirdiği belirtilmiştir (Morris ve Stew 2007; Hellström-Hyson ve ark. 2012; Stenberg ve Carlson 2015). Bulgumuz bu sonuçlarla uyumludur.

Çalışmamızda öğrenciler en fazla mentörün teorik bilgi edinmede yardımcı olduklarını belirtirken, kliniğe uyum, sağlık ekibi ile iletişim, hastalarla iletişim, tedavi ve bakım uygulamalarında ise daha düşük düzeyde yardımcı olduklarını belirtmişlerdir. Çalışmamızda mentörlerin de öğrenci olması ve aynı zamanda Hemşirelikte Yönetim dersinin klinik uygulamasını yapmalarından dolayı yeterli zaman ayıramadıkları için öğrencilere yardımcı olamadıkları düşünülmektedir.

Öğrencilere mentör ile çalışmanın sağladığı yararlar sorulduğunda en fazla kendilerini daha iyi hissettiklerini ve daha az klinik stres yaşadıklarını ifade ederken, özgüvenlerinin ve klinik başarının artması konusunda daha az yarar sağladıklarını belirtmişlerdir. Akran mentörlüğünün faydalarının incelendiği çalışmalarda öğrencilere bağımsızlık hissi verdiği (Hellström-Hyson ve ark. 2012), öğrenci kaygısını azalttığı (Chojecki ve ark., 2010; Stenberg ve Carlson, 2015) ve öz etkililiği artırdığı (Hellström-Hyson ve ark. 2012; Austria ve ark., 2013; Palsson ve ark. 2017) saptanırken dezavantajı olarak el becerilerini gerçekleştirmek için sınırlı imkan sağlaması (Austria ve ark. 2013; Stenberg ve Carlson 2015), mentörle uyumsuzluk (Austria ve ark. 2013) ve yıkıcı rekabetin (Stenberg ve Carlson 2015) olduğu görülmektedir. Daha önce bulunmadıkları ve deneyimlemedikleri bir ortamda kendileri gibi öğrenci olan mentörlerin, kendilerini daha iyi hissetmelerine ve klinik streslerini azaltmalarına yarar sağlamaları beklenen bir durumdur. Ayrıca mentörün, öğrencilerin özgüvenlerine ve uygulama başarısının artışına yönelik bir yarar sağlamamış olması, mentörlerin yine kendileri gibi öğrenci olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

6. Sonuç ve Öneriler

Klinik uygulama hemşirelik eğitim programlarının vazgeçilemez unsurudur. Klinik uygulama sırasında kullanılan mentorlük uygulaması hemşirelik öğrencilerinin bilgi, beceri ve tutum kazanmalarını sağlamaktadır. (Forber ve ark. 2016). Bu çalışmada, ilk defa klinik uygulama deneyimleyen öğrenci hemşirelerin stres yaşadığı ve bu yaşanan stresin azaltılmasında akran mentörlüğü uygulamasının olumlu yönde etkinliği gösterilmiştir. Buna dayanarak, ilk kez klinik uygulamaya çıkan hemşirelik öğrencilerinin stresini azaltmada akran mentorlükü uygulamasının kullanılması ve bu çalışmanın diğer hemşirelik sınıfları üzerinde uygulanması önerilir.

7. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sınırlılıklarını sadece bir hemşirelik bölümünde uygulanması ve mentor öğrenci seçiminde rastgele örneklem yöntemi kullanılması oluşturmaktadır.

Kaynaklar

- Abaan, E. S., Duygulu, S., Uğur E. (2012). Akran danışmanlığı: yeni hemşirelik öğrencilerini güçlendirmede iç denetim odağını geliştirme yolu. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 19(1), 24-35.
- Ançel, G. (2013) Hemşirelik Uygulama Eğitiminde Rehberlik, Rehberin Sorumlulukları. Platin N, editör. Hemşirelik Uygulama Eğitiminde Rehberlik. 1. Baskı. Ankara: Hedef Yayıncılık;2013. p. 43-54.
- Arabacı, L. B., Korhan, E. A., Tokem, Y., Torun, R. (2015). Hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin ilk klinik deneyim öncesi-sırası ve sonrası anksiyete ve stres düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 2(1), 1-16.
- Atay, S., Yılmaz, F. (2011). Sağlık yüksek okulu öğrencilerinin ilk klinik stres düzeyleri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14(4):32-37.
- Austria, M.J., Baraki, K., Doig, A.K., 2013. Collaborative learning using nursing student dyads in the clinical setting. *Int. J. Nurs. Educ. Scholarsb.* 10 (1), 1–8. doi: [10.1515/ijnes-2012-0026](https://doi.org/10.1515/ijnes-2012-0026).

Sü, S., Özlük, B., & Demirören, N. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin ilk klinik uygulamada deneyimledikleri stres düzeylerini azaltmada mentorlük uygulamasının etkisi. *Journal of Human Sciences*, 15(1), 280-292. doi:[10.14687/jhs.v15i1.4873](https://doi.org/10.14687/jhs.v15i1.4873)

- Becker, M. K., and Neuwirth, J. M. (2002). Teaching strategy to maximize clinical experience with beginning nursing students. *Journal of Nursing Education*, 41(2), 89-91.
- Beecroft, P. C., Santner, S., Lacy, M. L., Kunzman, L., Dorey, F. (2006). New graduate nurses' perceptions of mentoring: six-year programme evaluation. *Journal of Advanced Nursing*, 55(6), 736-747. doi: 10.1111/j.1365-2648.2006.03964.x
- Botma, Y., Hurter, S., Kotze, R. (2013). Responsibilities of nursing schools with regard to peer mentoring. *Nurse Educ Today*, 33(8), 808-813. View Article: DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.nedt.2012.02.021>
- Bray, L., Nettleton, P. (2007). Assessor or mentor? Role confusion in professional education. *Nurse Education Today*, 27(8), 848-855. doi:10.1016/j.nedt.2006.11.006
- Bulut, H., Hisar, F., Demir, S. G. (2010). Evaluation of mentorship programme in nursing education: a pilot study in Turkey. *Nurse Education Today*, 30(8), 756-762. doi: 10.1016/j.nedt.2010.01.019
- Burnard, P., Edwards, D., Bennett, K., Thaibah, H., Tothova, V., Baldacchino, D., Bara, P., Myteveli, J. (2008). A comparative, longitudinal study of stress in student nurses in five countries: Albania, Brunei, The Czech Republic, Malta and Wales. *Nurse Education Today*, 28(2), 134-145. View Article: DOI: <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2007.04.002>
- Chen, C. M., Lou, M. F. (2014). The effectiveness and application of mentorship programmes for recently registered nurses: a systematic review. *Journal Nursing Management*, 22(4),433-442. doi: 10.1111/jonm.12102
- Chen, Y. H., Duh, Y. J., Feng, Y. F., Huang Y. P. (2011). Mentors' experiences training new graduate nurses: a hermeneutic phenomenological approach. *Journal of Nursing Research*. 19(2), 132-140. doi: 10.1097/JNR.0b013e31821aa155
- Chojecki, P., Lamarre, J., Buck, M., St-Sauveur, I., Eldaoud, N., Purden, M. (2010). Perceptions of a peer learning approach to pediatric clinical education. *Int. J. Nurs. Educ. Scholarsh*. 7 (1), 1-14. doi: 10.2202/1548-923X.1893.
- Çayır, A., Faydalı, S. (2017). An attempt for one-to-one mentorship model; opinions of mentor nurse Birebir rehberlik modeli denemesi; rehber hemşire görüşleri. *Journal of Human Sciences*, 14(1), 281-293. View Article: DOI: <https://doi.org/10.14687/jhs.v14i1.4375>
- Demir, S., Demir, S. G., Bulut, H., Hisar, F. (2014). Effect of mentoring program on ways of coping with stress and locus of control for nursing students. *Asian Nursing Research*, 8(4), 254-260. View Article: DOI: <https://doi.org/10.1016/j.anr.2014.10.004>
- Elçigil, A., Yıldırım, S. H. (2011). Hemşirelik öğrencilerinin klinik eğitiminde kolaylaştırıcı faktörler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 4(2), 67-71.
- Forber, J., DiGiacomo, M., Carter, B., Davidson, P., Phillips, J., Jackson, D. (2016). In pursuit of an optimal model of undergraduate nurse clinical education: An integrative review. *Nurse Education Practice*, 21, 83-92. View Article: DOI: <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2016.09.007>
- Foster, H., Ooms, A., Marks-Maran, D. (2015). Nursing students' expectations and experiences of mentorship. *Nurse Education Today*, 35(1),18-24. View Article: DOI: <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2014.04.019>
- Goldsmith, M., Stewart, L., Ferguson, L. (2006). Peer learning partnership: an innovative strategy to enhance skill acquisition in nursing students. *Nurse Education Today*, 26(2), 123-130.
- Hawkins, J. W., Fontenot, H. (2010). Mentorship: the heart and soul of health care leadership. *Journal of Health Care Leadership*, 2, 31-34. View Article: DOI: <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2005.08.001>
- Hellström-Hyson, E., Mårtensson, G., Kristofferzon, M. (2012). To take responsibility or to be an onlooker. Nursing students' experiences of two models of supervision. *Nurse Education Today*, 32 (1), 105-110. doi: 10.1016/j.nedt.2011.02.005.
- Huybrecht, S., Loeckx, W., Quaeysaegens, Y., De Tobel, D., Mistiaen, W. (2011). Mentoring in nursing education: perceived characteristics of mentors and the consequences of mentorship. *Nurse Education Today*, 31(3), 274-278. View Article: DOI: <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2010.10.022>

- Sü, S., Özlük, B., & Demirören, N. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin ilk klinik uygulamada deneyimledikleri stres düzeylerini azaltmada mentorlük uygulamasının etkisi. *Journal of Human Sciences*, 15(1), 280-292. doi:[10.14687/jhs.v15i1.4873](https://doi.org/10.14687/jhs.v15i1.4873)
- Jimenez, C., Navia-Osorio, P. M., Diaz, C. V. (2010). Stress and health in novice and experienced nursing students. *J. Adv. Nurs.* 66(2), 442-455. doi: 10.1111/j.1365-2648.2009.05183.x
- Karagözoğlu, Ş., Özden, D., Türk, G., Yıldız, T. F. (2014). Klasik ve entegre müfredat programı hemşirelik öğrencilerinin ilk klinik uygulamada yaşadıkları kaygı, klinik stres düzeyi ve etkileyen bazı faktörler. *DEUHYO ED*, 7(4), 266-274.
- Kuzu, A., Kahraman, M., Odabaşı, F. (2012) Mentörlükte yeni bir yaklaşım: E-mentörlük. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(4), 173-184.
- Leurer, M. D., Donnelly, G., Domm, E. (2007). Nurse retention strategies: advice from experienced registered nurses. *J. Health. Organ. Manag.* 21(3), 307-319. View Article: DOI: <https://doi.org/10.1108/14777260710751762>
- Magdalena, M. (2011). Nursing students learning experiences in clinical settings: stress, anxiety and coping. A Thesis in The Department of Education. Concordia University, Canada. http://spectrum.library.concordia.ca/7372/1/Mlek_MA_S2011.pdf (13.10.2016)
- Melincavage, S. M. (2011). Student nurses' experiences of anxiety in the clinical setting. *Nursing Education Today*, 31(8), 785-789. View Article: DOI: <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2011.05.007>
- Moridi, G., Khaledi, S., Valice, S. (2014). Clinical training stress-inducing factors from the students' viewpoint: a questionnaire-based study. *Nurse Education Practice*, 14(2), 160-163. View Article: DOI: <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2013.08.001>
- Morris, J., Stew, G. (2007). Collaborative reflection: how far do 2:1 models of learning in the practice setting promote peer reflection? *Reflective Pract.* 8 (3), 419-432. doi.org/10.1080/14623940701425220
- Moscaritolo, L. M. (2009). Interventional strategies to decrease nursing student anxiety in the clinical learning environment. *J. Nursing Education*, 48(1), 17-23. doi: 10.3928/01484834-20090101-08
- Pagana, K.D. (1989). Psychometric evaluation of clinical stress questionnaire (CSQ). *Journal of Nursing Education*, 28(4), 169-174. doi: 10.3928/0148-4834-19890401-07
- Palsson, Y., Martensson, G., Swenne, CL., Adel, E., Engström M.(2017). A peer learning intervention for nursing students in clinical practice education: A quasi-experimental study. *Nurse Educ Today*. 51:81-87. doi: 10.1016/j.nedt.2017.01.011.
- Sharif, F., Masoumi, S. (2005). Qualitative study of nursing student experiences of clinical practice. *BMC Nursing*, 4(1), 6. View Article: DOI: <https://doi.org/10.1186/1472-6955-4-6>
- Shipton, S. P. (2002). The process of seeking stress-care: coping as experienced by senior baccalaureate nursing students in response to appraised clinical stress. *Journal of Nursing Education*, 41(6), 243-256. doi: 10.3928/0148-4834-20020601-05
- Sprengel, A. D., Job, L. (2004). Reducing student anxiety by using clinical peer mentoring with beginning nursing students. *Nurse Educator*, 29(6), 246-250. doi: 10.1097/00006223-200411000-00010
- Straus, S. E., Chatur, F., Taylor, M. (2009). Issues in the mentor-mentee relationship in academic medicine: a qualitative study. *Academic. Medicine.* 84(1), 135-139. doi: 10.1097/ACM.0b013e31819301ab
- Stenberg, M., Carlson, E. (2015). Swedish student nurses' perception of peer learning as an educational model during clinical practice in a hospital setting: an evaluation study. *BMC Nurs.* 14 (48), 1. doi: 10.1186/s12912-015-0098-2.
- Şendir, M., Acaroğlu, R. (2008). Reliability and validity of turkish version of clinical stress questionnaire. *Nurse Education Today*. 28 (6), 737-743. View Article: DOI: <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2007.11.008>
- Şirin, A., Kavak, O., Ertem, G. (2003). Doğumhane stajına çıkan öğrencilerin durumluk-sürekli kaygı düzeylerinin belirlenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 7(1), 27-32.
- Taşdelen, S., Zaybak, A. (2013). Hemşirelik öğrencilerinin ilk klinik deneyim sırasındaki stres düzeylerinin incelenmesi. *F.N. Hem. Derg.* 21(2), 101-106.
- Tel, H., Tel, H., Sabancıoğulları, S. (2004). Hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin laboratuvar uygulamasında birbirlerine IM enjeksiyon uygularken ve klinik uygulamanın ilk gününde anksiyete durumları. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 7(1), 27-32.

Sü, S., Özlük, B., & Demirören, N. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin ilk klinik uygulamada deneyimledikleri stres düzeylerini azaltmada mentorluk uygulamasının etkisi. *Journal of Human Sciences*, 15(1), 280-292. doi:[10.14687/jhs.v15i1.4873](https://doi.org/10.14687/jhs.v15i1.4873)

- Warne, T., Johansson, U. B., Papastavrou, E., Tichelaar, E., Tomietto, M., Van den Bossche, K., Moreno, M. F., Saarikoski M. (2010). An exploration of the clinical learning experience of nursing students in nine European countries. *Nurse Education Today*, 30(8), 809-815. View Article: DOI: <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2010.03.003>
- Watson, R., Gardiner, E., Hogston, R., Gibson, H., Stimpson, A., Wrate, R., Deary, I. (2009). A longitudinal study of stress and psychological distress in nurses and nursing students. *J Clin Nurs*, 18(2), 270-278. doi: 10.1111/j.1365-2702.2008.02555.x
- Yates, P., Cunningham, J., Moyle, W., Wollin, J. (1997). Peer mentorship in clinical education: outcomes of a pilot programme for first year students. *Nurse Education Today*, 17(6), 508-514. View Article: DOI: [https://doi.org/10.1016/S0260-6917\(97\)80013-5](https://doi.org/10.1016/S0260-6917(97)80013-5)
- Yetkin, A., Özer, H. (1997). Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu birinci sınıf öğrencilerinin klinik uygulamaya ilişkin kaygı düzeylerinin incelenmesi. 6. *Anadolu Psikiyatri Günleri Kongresi Bilimsel Çalışmalar Kitabı*, (Ed. İsmet Karpınar) *Psikiyatri Derneği Erzurum Şubesi Yayınları*, 215-220.
- Yıldırım, R., Yılmaz, E. (2013). Okul yöneticilerinin mentorluk rollerinin okulun akademik başarısı ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30, 98-119.

Extended English Summary

Introduction: Clinic based learning, which forms the basis of the nursing education program, is one of the most stressful situations in nursing students (Moridi et al. 2014, Forber et al. 2016). In studies conducted on this subject, it has been seen that stress had a negative effect on student achievement, students with high stress level had low academic achievement and could not determine patient needs. (Melincavage 2011; Moridi et al. 2014). One of the ways of guiding the students at the clinic is mentoring, which is one of the methods to reduce the stress of the student nurses in the clinical learning environment (Moscaritolo 2009). The results of the literature examined show that it is very important to reduce the stress levels of the students in order to achieve the purpose of the clinical applications which constitute the basis of nursing education. For this reason, it is considered that mentoring practice will be effective in decreasing the clinical stress levels of the nursing students who applied for the first time.

Objective: This study was conducted to evaluate the effect of mentoring practice in reducing the clinical stress levels of first year nursing students who was for the first time in clinical practice.

Method: This study, designed as quasi-experimental, was conducted with a total of 131 nursing students who were studying in the first (n: 112) and third (n: 19) nursing departments of a university. The data of the study were collected using the "Clinical Stress Questionnaire" (CSQ), which was validated by Turkish reliability by Şendir and Acaroğlu (2006) and the "Personal Information Form". Prior to the start of the practice, the first grade nursing students and the the third year nursing students who were mentors were informed about the working conditions at the school by an informative meeting. One-hour training was given to third-year students who were mentor students about mentoring before clinic practice. The study data were collected on the first day that students started clinical practice and the last day of the clinical practice was completed. Verbal approvals were obtained by informing the students about the purpose of the research before the data were collected. Then students who accepted to participate in the survey were asked to respond by giving questionnaires. Ethical committee approval for the research and written permission from the university where the research was conducted were taken. Number, percentage, mean, t test and t test for dependent groups were used in the analysis of the study.

Results: It was determined that the students who participated in the research had a mean age of 19.0 ± 0.83 , 81% of them were female students, 64.8% were willing to nursing department and 29.5% were working with mentor. The mean total clinical stress score of students was $37.84 \pm$

8.48 before clinical application and 34.61 ± 9.42 after clinical application. As a result of the dependent groups t-test, it was found that the post-implementation clinical stress average score (post test = 34.14) was lower than the pre-test clinical stress average score (pretest = 38.14) in order to determine whether the scores of the students who applied to the clinic showed a significant difference between the pre-test and post-test. This difference was statistically significant ($p < 0.05$) and it was determined that stress levels of students after clinical application were lower than before clinical application. The statistical analysis was conducted to determine whether there was a significant difference in the average of the scores according to whether or not the students worked with the mentor, the clinical stress level total score (31.06 ± 11.36) of the students working with mentor was found to be statistically significantly lower than the clinical stress level total score (35.90 ± 10.58) of students working without mentor. 87.1% of the students stated that they are satisfied with the mentoring. When students were asked which subject mentors were helping, they stated that 61.3% were about theoretical knowledge, 48.4% were about treatment applications and 45.2% about clinic adaptation. Regarding the benefits provided by working with Mentor, 58.1% said they felt well, 54.8% had less stress and 38.7% said they had improved their implementation success.

Discussion: In this study, it was found that pre-clinical stress levels of nursing first-year students who applied for the first time were higher than those after clinical application. It was determined that in the first day of the practice, the students experienced moderate and high level of stress in studies where anxiety situations of the nursing first class students who were clinically applied for the first time were evaluated (Sharif and Masoumi 2005; Atay and Yılmaz 2011; Taşdelen and Zaybak 2013; Karagözoğlu et al. 2014; Arabacı et al. 2015). Arabacı et al. (2015) stated that the anxiety and stress levels decreased as the experience of the students increased.

In our study, the clinical stress levels of the students working with mentor were found to be lower than the clinical stress levels of the students working without mentor. In a similar study, it was determined that the students had less anxiety, confusion and a better learning environment after the peer mentoring support program given to first year nursing students by second grade nursing students (Sprengel and Job 2004). When studies on mentoring practice in our country are examined; the mentoring application given to the nursing first graders has improved the adaptation of the students to both the university and the nursing profession and it has been stated that the students have a positive effect on the internal audit focus and facilitate the coping with stress (Bulut et al. 2010; Abaan et al. 2012; Demir et al. 2014).

87.1% of the nursing students who participated in this study stated that they are satisfied with the mentoring. It has been suggested that effective mentoring in nursing education is useful for both mentor and mentee (Botma et al. 2013; Chen and Lou, 2014). Foster et al. (2015) also likewise positively evaluated the application of close mentoring to all of the students. In the study conducted in nine European countries, 57% of the students stated that they evaluated positively the application of mentoring (Warne et al. 2010). In our study, 61.3% of the students stated that mentor helped them about theoretical knowledge and 48.4% of them stated that they helped in treatment applications. As stated in the literature, role modeling, supportive, facilitating and guiding, friendship, protecting mentoring are among the joint roles of mentoring (Yıldırım and Yılmaz 2013).

Suggestions and Conclusions: In this study, nursing students who have been clinically practicing for the first time experienced stress and positive effect of mentoring to reduce this living stress has been shown. On the basis of this, it is suggested that all nursing education schools use the mentoring application to reduce the clinical application stress of the nursing first graders and the application of this study to other nursing classes.